

Ірина Волошук

Кандидат філологічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-1487-4732
irina_voloshuk@ukr.net

Юлія Кончаківська

Магістрантка факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
julikonchakivska12@gmail.com

СКЛАДНІ НОМІНАЦІЇ У ФАХОВІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ: ФРЕЙМОВА СЕМАНТИКА

Складні номінації є важливою частиною професійної медичної терміносистеми. Вони дають змогу лаконічно й точно виражати складні поняття та явища, що є необхідним для ефективної комунікації між фахівцями різних галузей медицини. У статті розглянуто основні типи та структурні особливості складних номінацій у медичній термінології. Для дослідження цих номінацій використано фреймовий підхід. Фрейм - це універсальна модель, яка дозволяє описувати складні об'єкти та явища. Він складається з набору елементів, які пов'язані між собою певними відношеннями. Фреймовий підхід дав змогу виявити основні семантичні компоненти, з яких складаються складні номінації в медичній термінології. Встановлено, що фреймовий підхід є ефективним методом дослідження складних номінацій у медичній термінології. Він дозволяє отримати глибоке розуміння семантики цих номінацій та їх використання в медичній практиці. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку методик автоматичного розпізнавання, перекладу та вивчення семантики складних номінацій у медичній термінології. Ці дослідження допоможуть покращити розуміння та використання складних номінацій у медичній практиці. Крім того, складні номінації уможливають використання одних і тих самих термінів для опису одних і тих самих складних медичних понять у різних галузях. Це допомагає уніфікувати медичну термінологію та уникнути непорозуміння між фахівцями. Завдяки цьому використання точних і стандартизованих термінів у спілкуванні з пацієнтами може підвищити рівень довіри, оскільки пацієнти більш схильні довіряти фахівцям, які розмовляють зрозумілою і професійною мовою.

Ключові слова: складні номінації, медична термінологія, фреймовий підхід, семантика.

1. ВСТУП

Стаття розглядає спеціалізацію фахової мови, що супроводжується уніфікацією термінології, яка потребує складних номінацій. Це зумовлює наявність великої кількості складних багатокомпонентних композитів у сучасних терміносистемах, які відображають сутність явища, процесу, продукту тощо. Можливість репрезентації змісту цілого речення в одному композиті є вагомим аргументом на користь дослідження складних номінацій.

Новизна роботи полягає у тому що результати цього дослідження допоможуть краще зрозуміти як саме впливають складні номінативні сполуки на медичні тексти.

Метою цього дослідження є визначення складних номінацій у фаховій медичній терміносистемі. Складні номінації у фаховій медичній терміносистемі є важливим елементом, що забезпечує точність і зрозумілість медичного дискурсу.

2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

Фахова інформація моделюється системами понять, які реалізуються сукупністю термінів. Значення терміну – це набір найбільш важливих та необхідних концептуальних характеристик, які орієнтуються на поняття. Поняття в свою чергу уособлює набір ознак, які реалізують його дефініцію.

У проєкції на терміносистеми це означає, що поняття у свідомості фахівців формуються в процесі ментального осмислення фахових знань і вже потім фахівці номінують референти на основі сформованих понять. Застосування когнітивного підходу до мовних засобів служить розумінню явищ саме як джерело знакової відомості про концептуальну структуру. М. Мінський наголошує на понятті «фрейм» як: «Сформовані у певний спосіб інформаційні дані, які відтворюють набуті досвідним шляхом знання про певну стереотипну ситуацію». (Минский, 1979) Крім того, Ч. Філлмор наголошує про теорію фреймів як корисний інструмент лексичної, граматичної семантики та семантики текстів. (Філлмор, 1988)

3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

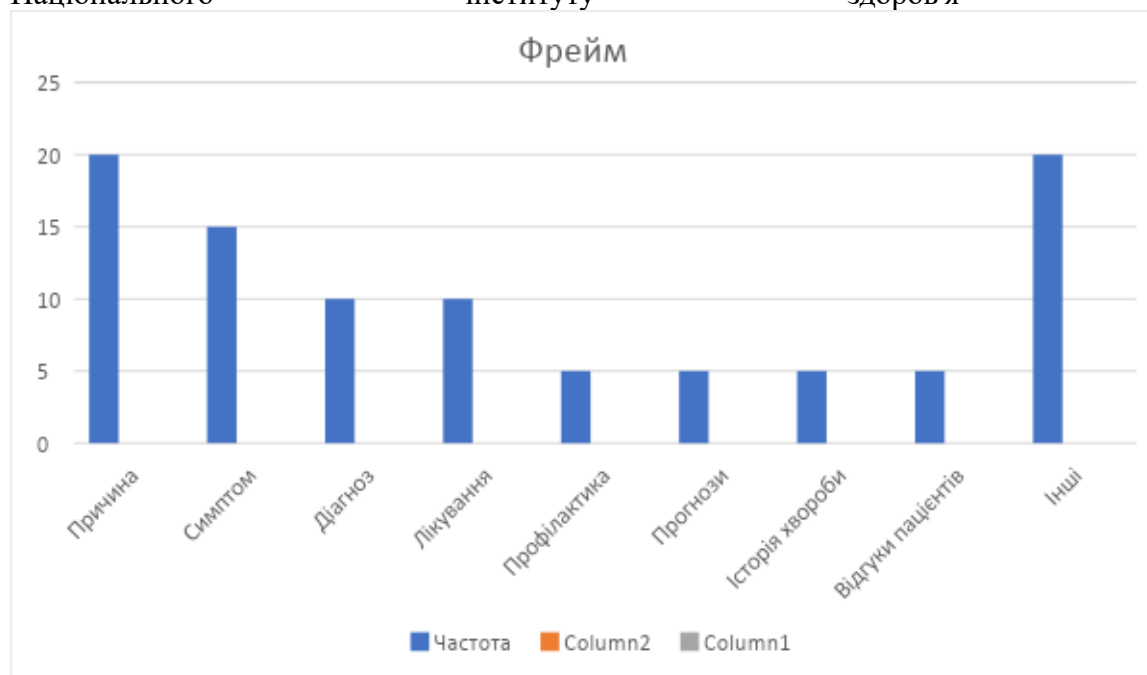
Фреймовий аналіз допомагає виявити номінативні структури а саме їх семантичні рамки та фрейми, які є понятійно акцентованими, і є чинниками конструювання та інтерпретації змісту мовного вираження. Аналіз фреймів в медичній термінології експлікується такими складними атрибутивними словосполученнями та препозитивними схемами: індифікаційний фрейм експлікується такими схемами (ЩОСЬ Є ВИДОМ/РОДОМ ЧОГОСЬ) предметний фрейм експлікується (ЩОСЬ Є /СНУЄ/НАЛЕЖИТЬ ДО наприклад частина до цілого-бокс до контенту) акціональний фрейм експлікується (АГЕНТ /РЕЗУЛЬТАТ ЯКИЙ УТВОРЮЄ АГЕНТ), пасесивний (АГЕНТ/МЕТА З ЯКОЮ ДІЄ АГЕНТ або поєднання двох властивостей агента), локативний (ЩОСЬ /СНУЄ ДЕСЬ) компаративний (ЩОСЬ КРАЩЕ/ГІРШЕ ЧОГОСЬ).

Фрейм	Складна атрибутивна номінація	Роз'яснення	Зв'язок на основі семантики лінгвальних мереж
Індифікаційний	Відновлювальний крем для обличчя	Крем є видом косметичного продукту, а його призначення - відновлювати шкіру обличчя.	Атрибут "відновлювальний" відноситься до іменника "крем", а атрибут "для обличчя" - до іменника "крем".
Предметний	Туш для вій чорного кольору	Туш є засобом для вій, а її колір - чорний.	Атрибут "чорного кольору" відноситься до іменника "туш", а атрибут "для вій" - до іменника "туш".
Акціональний	Помада для губ, що не стирається	Помада є результатом дії, а її властивість - не стиратися.	Атрибут "що не стирається" відноситься до іменника "помада".
Пасесивний	Крем для рук, збагачений вітамінами	Крем є агентом, а вітаміни - мета його дії.	Атрибут "збагачений вітамінами" відноситься до іменника "крем".
Локативний	Гель для вмивання для чутливої шкіри	Гель використовується для чутливої шкіри.	Атрибут "для чутливої шкіри" відноситься до іменника "гель".
Компаративний	Макіяж для вечірнього виходу	Макіяж краще використовувати для виходу ввечері, ніж вдень.	Атрибут "для виходу ввечері" відноситься до іменника "макіяж".

4. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Отже, фреймовий аналіз може виявити психологічні аспекти спілкування медичних фахівців та їх пацієнтів. Розуміння психологічних факторів взаємодії може покращити якість

медичної практики та сприяти кращому розумінню пацієнтами рекомендацій лікарів. (Комова, 2017) У сучасних медичних текстах нерідко можна зустріти фрейми, які найчастіше виступають як симптоми, причини, діагноз, лікування. Нижче наведено порівняльну таблицю медичних текстів, узятих з архіву PubMed Central за 2023 рік. (PubMed) Фрейми були визначені на основі онтології медичних фреймів, розробленої Центром медичної онтології Національного інституту здоров'я США.

Також, багато прикладів складних медичних номінацій відображаються саме у професійній медичній терміносистемі.

Наприклад, Acute coronary syndrome - Гострий коронарний синдром. Це складна медична номінація, яка відноситься до групи станів, які можуть викликати біль у грудях, задишку та інші симптоми. Фрейм для цієї номінації може включати такі атрибути, відносини та дії:

Атрибути:

Тип: Синдром.

Розташування: Коронарні артерії.

Характер: Гострий.

Відносини:

Причина: Атеросклероз.

Наслідок: Ішемія міокарда.

Дії:

Діагностика: Електрокардіограма (ЕКГ), коронарографія.

Лікування: Ліки, хірургічне втручання.

Ovarian cancer – рак яєчників. Дане сллівосполучення можна охарактеризувати як складна медична номінація, яка відноситься до типу раку, який починається в яєчниках. Фрейм для цієї номінації може включати такі атрибути, відносини та дії:

Атрибути:

Тип: Рак

Розташування: Яєчники

Відносини:

Причина: Генетика, фактори навколишнього середовища

Дії:

Діагностика: Гінекологічний огляд, ультразвук, біопсія

Лікування: Хірургічне втручання, хіміотерапія, променева терапія

5.ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В ході нашого дослідження ми розглянули складні номінації у фаховій медичній терміносистемі. Проаналізували їхні основні типи та структурні особливості та визначили, що складні номінації у медичній термінології є важливим засобом узагальнення та систематизації медичних знань. Вони дозволяють лаконічно й точно виражати складні поняття та явища, що є необхідним для ефективного спілкування між фахівцями різних галузей медицини. Для дослідження складних номінацій у медичній термінології використано фреймовий підхід. Фрейм є універсальною моделлю, яка дозволяє описувати складні об'єкти та явища. Він складається з набору елементів, які пов'язані між собою певними відносинами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Минский М. Фреймы для представления знаний. – М.: Энергия, 1979. –152 с.
Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания// Новое в зарубежной лингвистике – 1988 – Вып. XXIII. – С. 52-92
Комова М. Фреймінг як технологія масового інформаційного впливу Information, communication, society. 2017. Pp. 297–298
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>

REFERENCES

- Minsky M. Frames for knowledge representation. - M.: Energia, 1979. -152 c. [in Russian]
Fillmore C. Frames and semantics of understanding// New in foreign linguistics - 1988 - Вып. XXIII. - С. 52-92 [in Russian]
Komova M. Framing as a technology of mass information influence Information, communication, society. 2017. Pp. 297-298 [in Ukrainian]
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> [in English]

Iryna Voloschuk, Yuliia Konchakivska. Complex nominations in the professional medical terminology: frame semantics. Complex nominations are an important part of the professional medical terminology system. They allow to express complex concepts and phenomena concisely and accurately, which is necessary for effective communication between specialists in different fields of medicine. The article deals with the main types and structural features of complex nominations in medical terminology. The frame approach is used to study these nominations. A frame is a universal model that allows describing complex objects and phenomena. It consists of a set of elements that are interconnected by certain relationships. The frame approach allowed us to identify the main semantic components that make up complex nominations in medical terminology. It has been established that the frame approach is an effective method of studying complex nominations in medical terminology. It allows to obtain a deep understanding of the semantics of these nominations and their use in medical practice. Further research should develop methodologies for automatic recognition, translation, and study of the semantics of complex nominations in medical terminology. These studies will help to improve the understanding and use of complex nominations in medical practice. Moreover, complex nominations allow the use of the same terms to describe the same complex medical concepts in different fields. This helps to unify medical terminology and avoid misunderstandings between specialists. Because of this, the use of precise and standardized terms in communication with patients can increase the level of trust, as patients are more likely to trust professionals who speak clear and professional language.

Keywords: complex nominations, medical terminology, frame approach, semantics.